

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra veřejného práva

Policie a národnostní menšiny

Bakalářská práce

Police and national minorities

Bachelor thesis

Vedoucí práce

prof. JUDr. Mgr. Harald Ch. Scheu, Ph.D.

Autor práce

Pavel Kurka

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Kostelní Lhotě 8. 3. 2023

Pavel Kurka

Poděkování

Mé poděkování bych rád věnoval vedoucímu bakalářské práce prof. JUDr. Mgr. Haraldu Christianu Scheu, Ph.D. za odborné vedení a poskytnutí cenných rad a informací při zpracovávání bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se věnuje problematice národnostních menšin a jejich postavení ve vztahu k Policii České republiky. Zaměřuje se na definování pojmu národnostní a etnické menšiny a zda je zákonné definování pro práci policie dostatečné. Dále na právní normy potřebné pro národnostní menšiny. Druhá část je poté zaměřena na práci policie, etnické profilování, náborovou kampaň národnostních menšin do řad policie, její funkčnost, a na vzdělávání příslušníků policie v této problematice.

Klíčová slova

Etnické profilování, legislativa, náborová kampaň, národnostní menšina, Policie České republiky

Annotation

The bachelor thesis is focuses on the issue of national minorities and their position in relation to the Police of Czech Republic. It is focuses on defining the concept of national minorities and whether the definition is sufficient for the work of the police. Furthermore, on the legal standards required for national minorities. The second part is about ethnic profiling and the recruitment campaign of national minorities into the ranks of the police, its functionality and to education of police officers on this issue.

Keywords

Ethnic profiling, legislation, national minority, Police of the Czech Republic, recruitment campaign

Obsah

ÚVOD	7
1. NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICE	8
1.1 ROZDĚLENÍ NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN	10
1.1.1. <i>Romská národnostní menšina</i>	12
1.1.2. <i>Ukrajinská národnostní menšina</i>	14
1.1.3. <i>Vietnamská národnostní menšina</i>	16
1.1.4. <i>Slovenská národnostní menšina</i>	18
1.2. XENOFOBIE, RASISMUS A NÁSILÍ PÁCHANÉ Z NENÁVISTI	18
1.3. SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ A DISKRIMINACE	21
2. PRÁVNÍ ÚPRAVA PODLE ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY	24
2.1 ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY	24
2.2 LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD	24
2.3 MENŠINOVÝ ZÁKON	25
2.4 ANTIDISKRIMINAČNÍ ZÁKON	26
2.5 TRESTNÍ PRÁVO	28
2.6 PŘESTUPKOVÉ PRÁVO	30
3. PRÁVNÍ ÚPRAVA PODLE MEZINÁRODNÍCH SMLUV	33
3.1 LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV EVROPSKÉ UNIE	33
3.2 EVROPSKÁ ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÍCH SVOBOD	33
3.3 ÚMLUVA O ODSTRANĚNÍ VŠECH FOREM RASOVÉ DISKRIMINACE	34
3.4 RÁMCOVÁ ÚMLUVA O OCHRANĚ NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN	35
4. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY ...	37
4.1 NÁBOR PŘÍSLUŠNÍKŮ NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN	37

4.1.1 PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ.....	39
4.2 VZDĚLÁVÁNÍ A PRÁCE POLICISTŮ.....	41
4.2.1 <i>Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2022 až 2027</i>	43
4.2.2 <i>Etický kodex a policejní etika</i>	43
4.3. ETNICKÉ PROFILOVÁNÍ.....	44
4.3.1 <i>Výzkum etnického profilování.....</i>	47
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51

Úvod

Téma práce jsem si vybral z důvodu své příslušnosti k Policii České republiky. Ačkoli zatím nemám služební zařazení, vzhledem k mému prezenčnímu studiu na Policejní akademii České republiky, a tuto profesi budu vykonávat až po skončení studia, zaujalo mě téma národnostních menšin a snaha o jejich integraci do služebního poměru. Hodnotím to jako kladný přístup k dosáhnutí multikulturní společnosti, ve které mají menšinové skupiny stejná práva jako majorita a kde je jakákoli odlišnost akceptována a podporována.

Samotná práce bude zaměřena na definování pojmu národnostních a etnických menšin, charakteristiku konkrétních menšin, které jsou v České republice nejpočetnější a které se v rámci policie mohou vyskytovat nejčastěji. Dále se práce bude zabývat sociálním vyloučením a diskriminací, rasismem, xenofobií a projevy nenávisti směřujícím vůči těmto menšinám, ale také kriminalitou, kterou můžou někteří příslušníci těchto menšin páchat a jež je páchána na nich.

V oblasti národnostních menšin je však důležité zaměřit se i na právní normy a dokumenty, zakotvené v právu národním a mezinárodním, které jim přiznávají určitá práva a ochraňují je.

Poslední část se bude věnovat policii České republiky ve vztahu k menšinám, a to jak z pohledu náborových kampaní, které cílí na tyto skupiny třeba již při středoškolském studiu, tak z pohledu vzdělávání policistů v rámci morálního chování vůči všem. Přitom je potřebné zaměřit se na etnické profilování kvůli ochraně národnostních menšin před diskriminačním chováním policistů v případě nedostatečného dodržování zásad etického chování.

Cílem práce je uchopení právního rámce spolupráce mezi policií a národnostními menšinami a zkoumání navazující právní praxe ovlivňující činnost policie a jejich příslušníků. Důležité je především zhodnocení kvality stávající právní úpravy, věnující se národnostním menšinám žijícím v České republice a pochopení jejich problémů s ohledem na jejich kulturu, zvyky, tradice a s tím spojený životní styl.

1. Národnostní menšiny v České republice

Definovat pojem národnostní menšiny patří k nejsložitější problematice na úseku právní ochrany menšin, a to s ohledem na neexistenci mezinárodně právně závazné definice.¹ Pro potřeby práce je však žádoucí jej některým způsobem definovat.

Na mezinárodní úrovni lze za všeobecnou definici považovat tu od organizace spojených národů (OSN), a to, že „*menšinou je skupina občanů, která je početní menšinou a je v nedominantním postavení v konkrétním státě. Mají etnické, náboženské nebo jazykové rysy, kterými se odlišují od zbytku obyvatel. Jsou motivovaní pro kolektivní přežití a mají za cíl dosáhnout rovnosti s většinou, a to jak fakticky, tak na úrovni právní.*“²

Vnitrostátně jsou již národnostní menšiny právně řešeny, a to v Listině základních práv a svobod, hlava třetí listiny. Ta nese název Práva národnostních a etnických menšin. Zde můžeme vidět, že rozlišuje dva pojmy, a to národnostní a etnickou menšinu, avšak dále je nedefinuje. Z hlediska ústavní úpravy si můžeme vyložit, že u národnostní menšiny jde o záležitost volby, vyplívající z vlastní vůle patřit k nějaké národnosti.³ Naopak etnickou menšinu lze označit za historicky vzniklou skupinu lidí společného původu, rasového typu, jazyka a kultury.⁴ Rozdíly mezi národnostními a etnickými menšinami jsou především u Romů, kteří se svým etnikem, kulturními tradicemi a dalšími znaky odlišují od většinové společnosti, přitom se jen část z nich hlásí k romské národnosti. Právě proto byl do Listiny zařazen i pojem etnické menšiny, aby i romská etnická menšina byla chráněna

¹ PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. *Menšiny a právo v České republice*. Praha: Auditorium, 2009, s. 18. ISBN 9788087284001.

² *Compilation of proposals concerning the definition of the term "minority"*. E/CN.4/1987/WG.5/WP.1. Geneva, 1986, s. 7.

³ PAVLÍČEK, Václav et al., *Ústava a ústavní řád České republiky*. D. 2. Práva a svobody. Praha: Linde, 1995. In: PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. *Menšiny a právo v České republice*. Praha: Auditorium, 2009, s. 232. ISBN 9788087284001.

⁴ FLÉGL, Vladimír. *Listina základních práv a svobod v aplikační praxi ČR*, Praha 1997. In: PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. *Menšiny a právo v České republice*. Praha: Auditorium, 2009, s. 231. ISBN 9788087284001.

přes volbu jiné národnosti.⁵ Na úrovni ústavního práva obecnou definici zabývající se menšinami nenalezneme. Pojem národnostní menšiny řeší až zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

V úvodním ustanovení § 2 odst. 1. definuje pojem národnostní menšiny, pod kterou vymezuje i odlišení menšiny na základě etnika. *„Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“*⁶ A v odst. 2: *„Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“*⁷

Z výše uvedené citace vyplývá, že za příslušníka národnostní menšiny se může považovat kdokoli, je to jeho volbou. Dále jsou také stanoveny jasné charakteristické znaky národnostní menšiny. Jde o společenství občanů České republiky, které se historicky utvořilo a které se odlišuje jazykem, etnicitou, kulturou a tradicemi, a má zájem na zachování a rozvoji svébytí. Při porovnání vnitrostátních definic a těch mezinárodních nedochází k velkým rozporům.

Především je také potřeba definovat národnostní menšiny z pohledu Policie České republiky. To vychází z pojetí, které je zakotveno ve strategii prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027. Za národnostní menšiny jsou považovány

⁵ PAVLÍČEK, Václav a kol., *Ústavní právo a státověda, II. Díl, Ústavní právo české republiky, část. 2.*, Praha 2004. In: PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. *Menšiny a právo v České republice*. Praha: Auditorium, 2009, s. 232. ISBN 9788087284001.

⁶ Zákon č. 273/2001 Sb.: Zákon o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů v posledním znění, § 2.

⁷ Tamtéž

všechny osoby nebo skupiny osob, které jsou odlišné na základě etnických, rasových, kulturních a náboženských charakteristik nebo například své sexuality. Také ale kvůli sociální situaci, která je odsouvá na okraj společnosti, nebo podle odlišného právního rámce, kam spadají občané jiného státu.⁸

Dle tohoto vymezení můžeme chápat, že se policie nekonkretizuje přímo a jen na národnostní menšiny, jak se je snaží definovat zákon, ale na menšiny obecně. Přidává tam tedy i další skupiny obyvatel, které mohou být znevýhodňovány a se kterými je potřeba komunikovat a pracovat podle určitých kritérií.

Pro práci policie a dalších státních orgánů je také za potřebí posoudit, zda není nutné hledět i na další kritéria při určování toho, kdo je a kdo není národnostní menšinou, to kvůli tomu, aby občané nezneužívali takového práva ve svůj prospěch. Tato kritéria můžeme rozdělit na objektivní a subjektivní. Těmi objektivními jsou ta rozpoznatelná navenek. Může se mezi ně řadit kultura, jazyk nebo náboženství, ale také jiná barva kůže. Jsou tedy jasnými ukazateli odlišnosti od majoritní společnosti. Subjektivní kritéria jsou vnitřním pocitem. Do toho již spadá sebeurčení, kdy se člověk považuje za daného příslušníka národnostní menšiny. Z pohledu českého práva a především již zmíněné definice ze zákona o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů je jasné, že je nutná zejména existence subjektivních kritérií, které jsou doplněny těmi objektivními.⁹ Dle mého názoru mohou v praxi vznikat potíže při určování objektivních kritérií a lze se tak opírat pouze o kritéria subjektivní. Na tomto základě pak také musí jednat i státní orgány.

1.1 Rozdělení národnostních menšin

Mezi národnostní menšiny v České republice, se kterými se aktivně spolupracuje a komunikuje zejména z pohledu Rady pro národnostní menšiny, můžeme zařadit menšinu běloruskou, bulharskou, chorvatskou, maďarskou, německou, polskou,

⁸ Ministerstvo vnitra ČR: *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027*. Praha, 2022

⁹ PETRŮ, Simona. *Ochrana národnostních menšin* [online]. Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2019 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2020/01/BGR_HRC_ochrana-menšin.pdf

romskou, rusínskou, ruskou, řeckou, slovenskou, srbskou, ukrajinskou a vietnamskou. Tato rada je stálým poradním a iniciativním orgánem vlády České republiky zabývající se problematikou národnostních menšin. Na poli působnosti kontroluje dodržování mezinárodních závazků a naplňování práv příslušníků národnostních menšin, připravuje opatření vlády, která se týkají práv těchto příslušníků v České republice, vyjadřuje se k návrhům zákonů a nařízením vlády ještě před jejich předložením vládě, připravuje doporučení na úseku školství, kultury, společenského a kulturního života k zajišťování potřeb pro národnostní menšiny a také navrhuje přerozdělování finančních prostředků, které odchází ze státního rozpočtu na podporu aktivit spojených s národnostními menšinami. Rada se celkově skládá ze třiceti členů. V jejím čele stojí člen vlády, který je jmenován vládou na návrh jejího předsedy, dva místopředsedové a ostatní členové. Alespoň polovinu tvoří již výše zmiňovaní zástupci menšin.¹⁰

Na podobném základě, jako funguje Rada vlády pro národnostní menšiny, je tomu tak i u Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, která je taktéž poradním a iniciačním orgánem vlády. Věnuje se otázkám romské menšiny, i když jsou zástupci této menšiny v obou těchto radách, především v oblasti romské integrace.¹¹

Z hlediska práce je však nutné zaměřit se na národnostní menšiny, které se v současnosti v rámci činnosti policie mohou vyskytovat nejčastěji a které jsou v České republice nejvíce zastoupeny. Výroční zprávy Národní centrály proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování zmiňují například zločinecké organizace z vietnamského prostředí a nelegální zaměstnávání ukrajinských občanů.¹² Došlo také k zavádění policejních specialistů pro práci

¹⁰ Vláda České republiky: *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online]. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>

¹¹ Vláda České republiky: *Rada vlády pro záležitosti romské menšiny* [online]. [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/zalezitosti-romske-komunity/uvod-5779/>

¹² Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování: *Výroční zpráva NCOZ 2021*, Praha, 2022

s romskou menšinou v sociálně vyloučených lokalitách.¹³ Je potřeba tyto jednotlivé menšiny charakterizovat, protože každá z těchto skupin obyvatel se projevuje jinou kulturou, jinými pravidly chování, tradicemi a zvyky. Proto trestná činnost páchaná některými příslušníky těchto menšin a trestná činnost páchaná na nich může být rozdílná. Často jsou na ně také vyvíjeny jinak projevy xenofobie, rasismus a nenávisti.

1.1.1. Romská národnostní menšina

Nejpočetnější národnostní menšinou je v České republice menšina romská. Podle kvalifikovaných odhadů, uvedených ve Zprávě o stavu romské menšiny za rok 2017, žilo na našem území přes 240 000 Romů, ovšem pokud budeme vycházet ze zákona, kdy je za Roma považován jen ten, kdo se za něj sám považuje, tak podle Českého statistického úřadu a sčítání lidu je to pouze něco málo okolo 5 000 obyvatel.¹⁴

Příchod Romů na naše území lze podle dochovaných dokumentů časovat do čtrnáctého století, přicházeli sem pravděpodobně z indického subkontinentu. První přístup k nim byl založen na jejich utlačování a pronásledování ze strany státu a vrchnosti, což trvalo několik staletí. V období první Československé republiky nebyla otázka ochrany menšin mnoho diskutována, spíše docházelo k zásahům proti jejich kriminalitě a kočování. Později bylo cílem tuto menšinu radikálně asimilovat. Zhoršení situace přišlo v období protektorátu. Úplně zakázáno pro ně bylo kočování a nařídilo se jim trvalé usazení. V dalším průběhu války pak byli posíláni do pracovních a koncentračních táborů, kde byl jejich osud

¹³ Ministerstvo vnitra ČR: *Zpráva o činnosti styčných důstojníků pro menšiny a jejich pracovních skupin za 2. pololetí 2015*, s.4. [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prace-policie-ve-vztahu-k-mensinam.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

¹⁴ Vláda České republiky: *Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2018* [online]. 18. 10. 2019 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/zprava-o-stavu-romske-mensiny-v-ceske-republice-za-rok-2018-177049/>

podobný jako ten evropských židů. Po druhé světové válce proběhl „soupis Cikánů“ a byl znovu uplatněn zákon o cikánské legitimaci. Opět se také objevila snaha o úplné zabránění kočování. Bylo po nich požadováno trvalé usídlení, načež vláda přistoupila k řízenému rozptylu Romů z míst, kde se vyskytovaly velké skupiny, především do míst pohraničních, odkud byli po válce odsunuti Němci. V sedmdesátých letech vláda hledala komplexnější řešení romské otázky. Povedlo se například dostávat romské děti do mateřských škol. Po sametové revoluci byli Romové uznáni jako národnostní menšina a zapojovali se do politiky státu, avšak značné části romské populace se začalo propadat sociální postavení. Například v oblasti bydlení, zadluženosti, vzdělání, zaměstnanosti a zdraví je na tom Romská menšina hůře než ostatní obyvatelé státu. Všechny tyto problémy pak mohou vést k sociálnímu vyloučení.¹⁵

Romské charakteristické vlastnosti se v mnohém odlišují i přes to, jak dlouho stát usiluje o integraci této menšiny. Romové mnohdy nelpí na majetku, vzhledem k již zmíněnému kočovnému způsobu života, všechno náleží všem. V rodině platí solidarita a soudržnost, není zde pěstován individualismus, samozřejmostí je i povinnost starání se o staré. Jsou velmi emotivní a temperamentní ve svých projevech a při své komunikaci. Běžně dávají své emoce otevřeně najevo. Důležitým zdrojem příjmu mohou být sociální dávky, na základě kterých poté tvoří rodiny spoustu dětí, kterým se následně často nedokážou plně věnovat. S tím poté může souviset kratší dětství romských dětí, objevují se u nich časnější projevy puberty, kvůli tomu jsou chlapci zapojováni do chodu rodiny a její výživy v nízkém věku.¹⁶

Na základě této kultury, jiného způsobu života a dalších sociálních faktorů ovlivňujících jejich život se odvíjí jejich trestná činnost. K velkému procentuálnímu páchání trestné činnosti přispívá nedostatečná vzdělanost a velká

¹⁵ BEDNAŘÍK, Petr, David KOVAŘÍK, Zdenko MARŠÁLEK a Helena NOSKOVÁ. *Menšiny kolem nás*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2020, s. 73-80. ISBN 978-80-7285-249-9.

¹⁶ JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a Tomáš HIRT. *Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR*. Praha: Člověk v tísní – společnost při ČT, 2005, s. 20-32. ISBN 80-903510-1-8.

nezaměstnanost. Nejčastější podobou jsou krádeže, jak kapesní, tak krádeže v obchodech. Může docházet i k loupežným přepadením. Neobvyklými nejsou ani kuplířství, toxikomanie a nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek. Trestná činnost je zpravidla neorganizovaná a spontánní, také pravděpodobně z hlediska žití ze dne na den.¹⁷

1.1.2. Ukrajinská národnostní menšina

Ve dvacátých letech minulého století docházelo poprvé k většímu stěhování ukrajinského obyvatelstva k nám, nejčastěji z politických důvodů, také díky nově vzniklému Československu, které mělo za svou součást Podkarpatskou Rus, ta je dnes součástí Ukrajiny. Přicházelo sem mnoho odborníků, vědců, lékařů, učitelů a dalších. Právě proto zde také vznikaly ukrajinské školy a kulturní život kvetl. Po obsazení Podkarpatské Rusy a vzniku komunismu se tento život potlačil na minimum, možná také proto, že Ukrajinci byli dost často pod kontrolou státní bezpečnosti. K další velké vlně přistěhovalců došlo v devadesátých letech kvůli velké nezaměstnanosti v jejich domovině, zde mohou vykonávat řadu profesí, zejména dělnické. Další velká vlna přišla po anexi Krymu Ruskou federací a tou největší se stala ta v roce 2022, kdy ruská armáda vtrhla na území Ukrajiny. Dnes můžeme ukrajinskou společnost rozdělit na takzvanou tradiční, to jsou ti Ukrajinci, co zde žijí již po desetiletí a mají dokonce již české občanství a za novou větev lze považovat ty, kteří se zde často vyskytují přechodně, nechávají si svá občanství. Jejich účel přistěhování je vydělávání peněz a následné zlepšení své finanční situace na Ukrajině. Podle studií jsou považováni za lepší nekvalifikovanou pracovní sílu. Tito pracovníci jsou totiž často schopni pracovat i za nízký plat delší pracovní dobu a méně často vyhledávají lékařskou pomoc, aby nemuseli trávit čas v pracovní neschopnosti. To vše dělají především ze strachu o své pracovní místo.¹⁸

¹⁷ VICHLENDÁ, Milan a Ivan KRČEK. *Kriminologie* [online]. Karviná, 2011 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminologie.pdf>

¹⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. Praha: Portál, 2001, s. 81-88. ISBN 80-7178-648-9.

V České republice je registrováno několik zájmových spolků, které Ukrajinci založili a jsou dnes aktivní. Například jde o Ukrajinskou iniciativu v ČR, Sdružení Ukrajinek v ČR, Ruta a další. Ukrajinská menšina a jejich zástupci jsou jedním z členů rady pro národnostní menšiny a také jsou součástí dotačních komisí v resortech kultury a školství. Vyskytují se také v rámci samospráv a jejich výborů, a to v hlavním městě Praze, Jihomoravském, Libereckém a Karlovarském kraji. Rozšířená je také publikační činnost. Jsou vydávány časopisy jako Porohy a Ukrajinský žurnál.¹⁹

Dle mého názoru se může ukrajinská kultura v mnohém přibližovat té naší. Odlišnosti můžeme spatřit například v tom, že Ukrajinci většinou nemají velkou důvěru ve státní ani nestátní instituce, to je dané mírou korupce tamních orgánů. Co se týče rozdělení rolí, muži jsou mnohdy hlavou rodiny, vydělávají peníze a žena se mezitím stará o domácnost, finance a výchovu dětí.

Trestná činnost je i díky jisté podobnosti s naší kulturou obdobná té, se kterou se potýká majorita. Trestná činnost je páchána především na takových osobách z ukrajinské menšiny, které zde pracují, jak jsem již výše zmiňoval, i za ne příliš vhodných pracovních podmínek. Samy se tedy stávají oběťmi vykořisťování.²⁰ Jejich trestná činnost pak dle mého bývá nejčastěji mezi svými příslušníky menšiny, kdy dochází k potyčkám zapříčiněným velkou konzumací alkoholu. Při těchto potyčkách dochází k ublížením na zdraví, ale i k vraždám. Mohou si tak vyřizovat i nesrovnané spory.

Neobvyklé nejsou ani zločinecké organizace. Strůjci takového organizovaného zločinu často volí formy vydírání, loupeží a dalších závažných trestných činů, kdy jejich cílem může být například pronikání do ekonomických oblastí státu, a to kvůli jejich destabilizaci či získání významného strategického hospodářského odvětví,

¹⁹ *Průvodce právy příslušníků národnostních menšin v České republice II*. Praha: Úřad vlády České republiky, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2017. s. 27. ISBN 978-80-7440-207-4.

²⁰ MARTÍNKOVÁ, Šárka et al. *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika : informační příručka Policie ČR* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2011, s. 65-66 [cit. 2023-02-23]. ISBN 978-80-7312-063-4. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/105/file/1367397604-metodika-cizinci-web.pdf>

a snaha o korupci státní správy. Tyto skupiny mají často velký vliv a dostatek finančních prostředků pro své podnikání.²¹

1.1.3. Vietnamská národnostní menšina

Vietnamská menšina se na našem území začala ve větším počtu vyskytovat v roce 1956, kdy se v Chrastavě u Liberce zřídila česko-vietnamská škola pro sto příchozích dětí. Jejich integrace do prostředí české společnosti však nebyla nijak zvlášť rychlá, především kvůli tomu, že žily ve vietnamské komunitě. Některé se po letech vrátily do Vietnamu a některé zde dostudovaly střední i vysokou školu. Československá socialistická republika pak v dalším roce založila s Vietnamskou demokratickou republikou vědecko-technickou spolupráci. Načež sem začali jezdit ve větším počtu Vietnamci jako dělníci a učňové, také ale jako jejich tlumočníci a vedoucí skupin. Život v Československu byl pro Vietnamce náročný. Museli dodržovat přísná pravidla, která jim upravovala osobní život. Měli zakázáno nosit dlouhé vlasy, oblečení ze západu a venku se museli pohybovat po trojicích. Ze začátku bylo také nepřípustné partnerství mezi Vietnamci, později, když bylo povoleno a žena otěhotněla, musela se vrátit do rodné země. Muž mezitím musel zůstat a vykonávat dál svou pracovní činnost. Pokud by chtěl dovolenou, byla mu umožněna až po dvou letech práce. Tato možnost však byla jen pro ženaté.²²

Po změně režimu a možnosti se na našem území usazovat a podnikat, se zde začala tvořit vietnamská komunita. Jejich podnikání bylo založené zejména na prodeji zboží, které bylo nabízeno za nízkou cenu, byli velmi vytrvalí a podnikaví, což jim přineslo velký úspěch a rozmach kamenných obchodů po celé republice. S utvořením komunity se také začali zajímat o Radu vlády pro národnostní menšiny a chtěli se stát členy, což se jim povedlo v roce 2013. Vietnamci se

²¹ CHMELÍK, Jan. *Organizovaný zločin* [online]. 2008 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://adoc.pub/organizovany-zloin-a-zloinecke-organizace-v-eske-republice-1.html>

²² BEDNAŘÍK, Petr, David KOVAŘÍK, Zdenko MARŠÁLEK a Helena NOSKOVÁ. *Menšiny kolem nás*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2020, s. 136-139. ISBN 978-80-7285-249-9.

sdužují v řadě organizací, přičemž jejich největším centrem je tržnice SAPA v Praze, která se rozléhá na dvaceti pěti hektarech.²³

Pro Vietnamce je často rovněž důležitá rodinná sounáležitost a oddanost, mají blízko i ke svým rodinným příslušníkům žijících stále ve Vietnamu. Zakládají si také na vzdělanosti svých dětí, které jsou ve školách často velmi úspěšní. V jejich kultuře můžeme vidět rozdíly, které se nám mohou zdát nezvyklé. Při pozdravu se oslovují nejdříve muži až potom ženy, podání ruky a její podržení v obou dlaních znamená projev úcty a projevem nezdvořilosti se považují krátké odpovědi anebo odbytí při konverzaci. Vietnamská komunita je také velmi soudržná a jen málo kdy mezi sebe pustí někoho jiného.²⁴

Co se týká kriminality, vzhledem k podnikavosti této skupiny obyvatelstva, dochází spíše k drobnějším daňovým únikům, ale dochází i k dobře propracovaným organizovaným nelegálním výdělkům peněz. Docházet může k padělání značek a dovážení takového textilního zboží, které je chráněno autorským právem, dovozům neprocených cigaret a alkoholu, ale i zakládání profesionálních pěstíren marihuany. Převážná většina trestných činů je tedy páchána v souvislosti s obchodováním, což se odvíjí od jejich podnikavého ducha. Násilná trestná činnost je poté ve fungování celé vietnamské komunity důležitá pro elity, které díky ní vytváří neustálý strach a izolují tak komunitu od většinové společnosti. Ve svůj prospěch využívají vydírání, ale nezdráhají se pouštět se do rvaček, ublíženích na zdraví, omezování osobní svobody a docházet může i k nájemným vraždám²⁵

²³ BEDNAŘÍK, Petr, David KOVAŘÍK, Zdenko MARŠÁLEK a Helena NOSKOVÁ. *Menšiny kolem nás*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2020, s. 136-139. ISBN 978-80-7285-249-9.

²⁴ JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a Tomáš HIRT. *Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR*. Praha: Člověk v tísní – společnost při ČT, 2005, s. 56-58. ISBN 80-903510-1-8.

²⁵ NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009, s. 64-75. ISBN 978-80-86506-82-1.

1.1.4. Slovenská národnostní menšina

O slovenské národnostní menšině na území České republiky lze hovořit až v souvislosti s událostmi po roce 1993, kdy došlo k rozdělení Československé federativní republiky, jelikož od doby vzniku samostatného Československa až do této doby představovali Slováci jednu ze dvou větví uměle vytvořeného národa československého. V rámci Československé republiky docházelo k neustálému prolínání obou národností, přičemž Slováci se nejčastěji usazovali v příhraničních oblastech, především kvůli dostupnému bydlení a pracovním příležitostem. Po rozdělení Federativní republiky spousta Slováků zůstala na našem území, získali zde státní občanství a trvalý pobyt. Pokračovali zde jak v pracovních kariérách, také díky podepsané smlouvě o vzájemném zaměstnávání občanů mezi oběma státy, tak při studiích. V oblasti školství se udržuje nadstandartní úroveň spolupráce, Slováci zde nemusí platit školné a mohou používat slovenský jazyk. Po roce 1993 také lze sledovat rozvoj jejich kulturního a společenského života. Vznikala zde spousta občanských sdružení a spolků, funguje také vysílání Českého rozhlasu pro slovenské spoluobčany. Na stanici radiožurnál je pravidelný pořad pro občany, kteří rádi poslouchají aktuality ze Slovenska s názvem Stretnutie. Těmto organizacím jde především o zachování slovenské menšiny, mateřského jazyka a pozvednutí kultury.²⁶

Jelikož je nám slovenská menšina velmi blízká a historicky je spojená s naší kulturou, lze předpokládat, že v rámci trestné činnosti nedochází k odlišnostem od trestné činnosti majoritní společnosti.

1.2. Xenofobie, rasismus a násilí páchané z nenávisti

Je třeba zmínit, že trestná činnost páchaná některými příslušníky národnostních menšin je jen pouhou částí celkové kriminality v této oblasti.

²⁶ BEDNAŘÍK, Petr, David KOVAŘÍK, Zdenko MARŠÁLEK a Helena NOSKOVÁ. *Menšiny kolem nás*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2020, s. 111-117. ISBN 978-80-7285-249-9.

Podle mého názoru totiž dochází většinou naopak k trestné činnosti, která je páchaná na nich. Často se mohou potýkat s xenofobií a rasismem, ale dochází i k jejich napadání ve formě různých nenávistných projevů.

Xenofobie je subjektivní pocit člověka, v doslovném překladu znamená strach a nedůvěru, někdy dokonce i odpor, ke všemu cizímu. Tento pojem je dnes běžný především z pohledu nepříjemného a negativního pocitu, který v člověku vzbuzují cizinci, ať jde o přistěhovalce, azylanty nebo zahraniční pracovníky. Xenofobie většinou vzniká z neznalosti tradic a kultury dané společnosti. Většina xenofobních pocitů je založena na předsudcích a může přispět k vytváření stereotypních pohledů. Je také příčinou napjatých vztahů mezi etnickými skupinami a stává se základem pro různé nenávistné ideologie. Jednou z nich může být i rasismus.²⁷

Z xenofobie tedy může vyrůstat rasismus, má s ní totiž mnoho společného, zejména to, že se z větší části jedná o pouhé předsudky. Rasismus je již označován za nenávistný projev člověka vůči jinému, pokud se od něj odlišuje. Je tedy založen na fyzických kritériích. Rozvijí se na základě nedostatku tolerance, nedochází zde k dostatečnému akceptování jiné osoby, jejího práva na život, životního stylu a dalších charakteristik, kterými se odlišuje od většinové společnosti. Rasismus popírá, že jsou si lidské rasy rovny, z toho vzniká nebezpečí vzhledem k šíření této ideologie, především kvůli jejímu rozsáhlejšímu přijímání a vzniku rasových konfliktů. Z rasismu může vyházet několik druhů chování. Může docházet k agresivnímu a násilnému chování vůči národnostním menšinám. Oběťmi takového násilí jsou ve většině případech osoby, které nedaly záminku pro takový útok, pouze svým vzhledem mohou splňovat charakteristické rysy, které útočníka přimějí útok vyvolat. Může jít o výhrůžky, zastrašování a

²⁷ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008, s. 12-33. ISBN 978-80-7367-182-2.

fyzické násilí. Dalším nežádoucím chováním je diskriminace, u které dochází k omezování práv a svobod kvůli rase, národnosti či etniku.²⁸

Osoby, které se dopouštějí násilí páchaného z nenávisti lze rozřadit do následujících čtyř kategorií:

- a) útočníci pro zábavu hledají rozptýlení v napadání jiných, nahrazuje jim to jiný druh aktivity, jako například sport. Charakteristické je pro ně uspokojení z takových útoků, pocitu napětí a vítězství;
- b) reakční útočníci a důvodem k jejich útoku může být negativní jednání, kterého se dopustila osoba jiné skupiny obyvatelstva. Viní tedy celou skupinu a nerozlišují jednání konkrétních osob;
- c) ochranný útočník působí především v prostředí, které není zvyklé na výskyt menšinových skupin. Pokud do většinové společnosti vstoupí zjevně odlišný člověk, útočník se snaží se této osoby zbavit a současně působit na ostatní s podobnými charakteristickými znaky, aby do tohoto prostředí nevstupovali;
- d) útočník na misi směřuje své protiprávní jednání vůči osobám kvůli domnělému vyššímu poslání. Působit na tohoto útočníka je složité, vzhledem k jeho hodnotám a postojům, kterými si ospravedlňuje své chování.²⁹

Ministerstvo vnitra se snaží ve svých strategických dokumentech zdůrazňovat, že oběti nenávistných projevů, ať jde o rasismus, nesnášenlivost nebo xenofobii, se musí chránit. Jako nadřízený orgán policii se proto podílí na školení policistů

²⁸ IVANOVÁ, Kateřina, Lenka ŠPIRUDOVÁ a Jana KUTNOHORSKÁ. *Multikulturní ošetřovatelství I*. Praha: Grada, 2005, Sestra (Grada), s. 36-39. ISBN 80-247-1212-1.

²⁹ KALIBOVÁ, Klára. *Násilí z nenávisti* [online]. In: . 23.10.2013 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/17887/NASILI-Z-NENAVISTI.html>

v rámci této problematiky a nabízí nové metodické materiály.³⁰ Bližšímu vzdělávání policistů se budu věnovat v kapitole čtyři.

Pro projevy nenávisti je dle mého názoru důležitá prevence, šíření povědomí o tom, že všichni jsou si rovni. Lze toho dosáhnout již při vzdělávání a výchově dětí, ale také dalšími způsoby. Přijímat odlišnou kulturu, zvyky a tradice je základem pro multikulturní prostředí, ze kterého lze těžit a které může přinést mnohé poznání, národy se mezi sebou mohou učit a přispívat k rozkvětu společnosti. Pro případ, že by však i přes to docházelo k takovým projevům, je potřeba mít kvalitně zpracované právní normy, aby mohly být tyto činy náležitě potrestány, dále se nerozšiřovaly a společnost tak mohla být chráněna.

1.3. Sociální vyloučení a diskriminace

Sociální vyloučení a diskriminace je další problematikou, které je potřeba se věnovat. Může se s nimi potýkat každý, ať jde o osobu minority nebo majority, ale u národnostních menšin jde přeci jen o to, že mohou být nedostatečně chráněné například nekvalitně zpracovanými právními normami, a tím pádem se jen stěží ubrání samy.

Jedinec nebo celá rodina se ocitá v sociálním vyloučení neboli exkluzi, pokud nemá šanci na běžný život a nemá možnost se do něj aktivně zapojit. Lidé jsou izolováni na okraj společnosti nebo zcela mimo ni, čímž vznikají další negativní jevy. Takto vyčleněné osoby mohou být v této situaci z mnoha důvodů, ať jde o příčiny ekonomické, sociální, kulturní nebo o dopady trestné činnosti jiné osoby. Sociálně vyloučené osoby často charakterizuje nízké právní vědomí, finanční negramotnost nebo i poruchy osobnosti. Na tomto základě se jejich vyloučení může projevat v oblastech bydlení, v sociálním kontaktu s většinovou společností, ve vzdělávání a pracovních příležitostech. Často se také vyskytují v oddělených sociálně vyloučených lokalitách, které jsou špatně vybaveny službami a infrastrukturou, chybí zde především školy, zdravotnická zařízení a

³⁰ *Pátá periodická zpráva o plnění zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin podle článku 25 odstavce 2 této Úmluvy.* 2019, s. 9.

obchody. Tyto lokality vznikají z iniciativy samotných vyloučených skupin obyvatel, například kvůli cenově nedostupnému bydlení v jiné oblasti, tak i působením státu, který podporuje ubytovny pro sociálně slabší. Nejvíce zasaženou menšinou, která se s tímto potýká, je romská menšina, pravděpodobně kvůli nedostatečné vůli situaci systémově řešit. Etnická a národnostní příslušnost je tedy stále příčinou negativních postojů majoritní společnosti a Romové i nadále čelí diskriminačnímu jednání. U příslušníků etnických a národnostních menšin je až pětkrát vyšší pravděpodobnost k diskriminačnímu jednání, než je tomu u většinové společnosti.³¹

Diskriminaci lze popsat jako jednání jedné osoby vůči druhé, nebo zacházení jedné osoby s druhou, přičemž toto jednání způsobuje druhé osobě znevýhodnění nebo určitou újmu. Znevýhodněná osoba je ve srovnání s jinou osobou znevýhodňována na základě právem zakázaných kritérií, v právem stanovených oblastech a její diskriminování nelze odůvodnit.³²

V oblasti diskriminace a sociálního vyloučení se pohybuje i Policie České republiky, ta je zastáncem všech utiskovaných a diskriminovaných osob. Prostřednictvím svých aktivit a projektů v prostředí vyloučených lokalit se podílí na snižování sociálního napětí a zvyšování právního povědomí³³ Ministerstvo práce a sociálních věcí kvůli této problematice vypracovalo strategii sociálního začleňování, která má za cíl snižování nerovností a zajišťování rovných příležitostí, posiluje a podporuje sociální, ekonomické a politické začleňování a snaží se vymýtit chudobu ve všech její formách.³⁴

³¹ Ministerstvo vnitra ČR: *Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám do roku 2020*. Praha, 2018.

³² ČIŽINSKÝ, Pavel. *Diskriminace: Manuál pro pracovníky institucí* [online]. Praha: Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, 2006 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/376696-Diskriminace-manual-pro-pracovniky-instituci.html>

³³ Ministerstvo vnitra ČR: *Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám do roku 2020*. Praha, 2018.

³⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Strategie sociálního začleňování 2021–2030*. Praha, 2018.

Práce státních orgánů v rámci odstraňování této segregace, neprohlubování propasti mezi společenskými skupinami a tvorba úzké spolupráce s menšinovými skupinami je určitě další správnou cestou k harmonickému soužití majority a minority.

2. Právní úprava podle zákonů České republiky

Národnostními menšinami se zabývají jak zákony ústavní, tak i další zákony, a to především kvůli tomu, že ochrana národnostních i ostatních menšin je předpokladem k udržení stabilního prostředí ve společnosti. Jednotlivé útoky vedené proti nim by mohly znamenat pocit ohrožení a vyvolávat odvetné a agresivní obranné akce. Již kvůli tomu je nutné tvořit právní dokumenty, které budou ochraňovat menšiny a které budou v případě využití ze strany orgánů činných v trestním řízení dostatečně razantní a efektivní.³⁵

2.1 Ústava České republiky

Ústava České republiky je Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava. V preambuli uvádí, že Česká republika je vlast rovnoprávných a svobodných občanů. To znamená, že se žádná skupina obyvatel nezvýhodňuje ani nediskriminuje. V článku číslo šest se pak uvádí, že politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny na základě svobodného hlasování a že dbá na ochranu menšin.³⁶

2.2 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod garantuje, že lidé jsou svobodní a rovni si ve své důstojnosti a právech. Všechna práva zde obsažena jsou pouze pro občany České republiky. V hlavě první, článku tři stanoví, že základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. V hlavě třetí nalezneme, že každý má právo na svobodnou volbu národnosti, a přitom se zakazuje jakékoli ovlivňování této volby a všechny způsoby nátlaku směřující k

³⁵ ŠTĚCHOVÁ, Markéta a Petr KOTULAN. *Právní ochrana etnických menšin v ČR: závěrečná zpráva z výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002, Studie, s. 8. ISBN 80-86008-99-1.

³⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.: Ústava České republiky, Čl. 6.

odnárodnování. Nikomu nesmí být způsobena újma na právech při uplatňování jeho základních práv a svobod a nikomu nesmí vzniknout újma kvůli jeho příslušnosti ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině. Občanům tvořícím národnostní a etnické menšiny se také zaručuje právo na všestranný rozvoj, zejména v oblasti kultury, právo na shromažďování, tak právo na rozšíření a příjem informací v mateřském jazyce.³⁷ Podrobnosti poté stanoví zákon.

Z těchto ustanovení nevyplývají žádné podrobnosti pro jejich výkon, ale listina se odkazuje na použití zákona. Účelem listiny totiž není, aby představovala konkrétní úpravu, neboť se jedná o právní předpis ústavně právní síly, který zakotvuje právní normy v podobě principů a na ně navazující právní úpravy. V dalších podkapitolách se tedy budu věnovat zákonům, které se přímo věnují i podmínkám pro výkon práv přímo spojených s národnostními menšinami.

2.3 Menšinový zákon

V preambuli tohoto zákona je stanoveno, že Parlament České republiky, jako demokratického a právního státu, dává zřetel na práva národnostních menšin a že jim zaručuje právo účasti na kulturním, hospodářském a sociálním životě. Také že jejich ochrana je vázána mezinárodními smlouvami a zákony České republiky. Podrobnosti používání práv v tomto zákoně zaručuje především Listina základních práv a svobod. Zákon dále upravuje působnost ministerstev, jiných správních úřadů a územních samosprávných celků ve vztahu k nim. Věnuje se také definici národnostní menšiny, která již byla citována na začátku práce, ale také dalším právům osob, které se považují za příslušníky národnostní menšiny. Je zde uvedeno například právo sdružovací, právo na užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny, právo užívat jazyka národnostní menšiny

³⁷ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.: Listina základních práv a svobod.

v úředním styku, právo na vzdělávání v tomto jazyce, právo na účasti na záležitostech týkajících se národnostních menšin.³⁸

Uvedená práva v menšinovém zákoně jsou samozřejmě zaručena i majoritní společnosti, avšak vzhledem k uspořádání naší společnosti není potřeba tato práva nijak zvlášť upravovat. Vznik tohoto zákona je potřebný vzhledem k odlišnostem národnostních menšin, a tím pádem možnosti určitého znevýhodňování a diskriminaci.

2.4 Antidiskriminační zákon

Rovnost před zákonem a ochrana před diskriminací je právem každé osoby. Představují všeobecná práva uznaná Všeobecnou deklarací lidských práv. V České republice se diskriminací zabývá zákon č. 189/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů.³⁹

„V § 1 odst., 1. vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace ve věcech:

- a) *práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání, včetně pomoci poskytované Úřadem práce České republiky,*
- b) *přístupu k povolání, podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, včetně začleňování do profesního života,*
- c) *pracovních, služebních poměrů a jiné závislé činnosti, včetně odměňování,*
- d) *členství a činnosti v odborových organizacích, radách zaměstnanců nebo organizacích zaměstnavatelů, včetně výhod, které tyto organizace svým členům poskytují,*

³⁸ JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a Tomáš HIRT. *Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR*. Praha: Člověk v tísní – společnost při ČT, 2005, s. 16-17. ISBN 80-903510-1-8.

³⁹ PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. *Menšiny a právo v České republice*. Praha: Auditorium, 2009, s. 489. ISBN 9788087284001.

- e) *členství a činnosti v profesních komorách, včetně výhod, které tyto veřejnoprávní korporace svým členům poskytují,*
- f) *sociálního zabezpečení,*
- g) *příznání a poskytování sociálních výhod,*
- h) *přístupu ke zdravotní péči a jejího poskytování,*
- i) *přístupu ke vzdělání a jeho poskytování, včetně odborné přípravy,*
- j) *přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování.“*⁴⁰

§ 2 odst. 2. poté rozlišuje diskriminaci přímou a nepřímou. Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než by se zacházelo nebo zachází s jinou osobou ve srovnatelné situaci. To vše plyne z důvodu její rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru, a dále v právních vztazích, ve kterých se uplatní přímo použitelný předpis Evropské unie z oblasti volného pohybu pracovníků, i z důvodu státní příslušnosti. Nepřímou diskriminací se poté rozumí takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z důvodů uvedených v předchozím odstavci osoba znevýhodněna oproti ostatním. Nepřímou diskriminací není, pokud jsou tato ustanovení, kritéria nebo praxe objektivně odůvodněna legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.⁴¹

V rámci rozvoje antidiskriminačních postupů se dvě neziskové organizace, a to občanské sdružení právníků Poradna pro občanství, občanská a lidská práva a organizace Člověk v tísni – společnost při ČT, o.p.s., spolu s odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra České republiky, podíleli na projektu antidiskriminačního vzdělávání příslušníků policie. V seminářích, které probíhaly v roce 2007 a 2008, byla řešena problematika rovného zacházení, vyjasnění

⁴⁰ Zákon č. 198/2009 Sb.: Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů v posledním znění (antidiskriminační zákon).

⁴¹ Tamtéž

právních termínů vymezených v právu českém a v právu evropských společenství a také rozptýlení předsudečných mýtů. Výuka byla vedena interaktivním způsobem, založeným na řešení sporných modelových situací aplikovaných do každodenní policejní praxe. Na závěr obdrželi všichni absolventi projektovou dokumentaci k poselství, že profesionalita a diskriminace jsou dvě rozdílné a neslučitelné kategorie.⁴²

2.5 Trestní právo

Základním kamenem trestního práva je ochránit danou společnost před kriminalitou. Na základě trestního zákona tedy postihovat ty, jež spáchali protiprávní čin vůči státem chráněnému zájmu. Musí však vytvářet prostor pro principy demokratického státu a nezasahovat do společenského, hospodářského a politického odvětví z jiných důvodů, než je ochrana před trestnými činy. Trestní právo působí subsidiárně k ostatním zákonům, kdy chrání oprávněné zájmy fyzických a právnických osob, které jsou upraveny především v jiných právních normách. Jelikož v trestním právu jde o ochranu před zvláště nebezpečnými činy, přičemž se na tomto základě omezují základní lidská práva, jako státem nejtvrďší prostředek, musí jít při použití pro zákonodárce i pro soudce o poslední možné řešení tzv. „ultima ratio.“⁴³

Ustanovení o trestných činech upravuje zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, který také výslovně chrání práva národnostních menšin a osob s příslušností k jiné rase. Motiv trestných činů páchaných na takových osobách je nejčastěji z nenávisti. Nenávist pachatele, ať už pro domnělou či skutečnou charakteristiku oběti, a to může být jak příslušnost k jiné rase, tak etnické skupině, ale také národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo skutečnost, že je bez vyznání, se může projevit při páchání například trestných činů proti svobodě, uvedených

⁴² DVORŽÁK, Miroslav. *Projekt Antidiskriminační vzdělávání příslušníků Policie ČR* [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prace-policie-ve-vztahu-k-mensinam.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>

⁴³ ŠTĚCHOVÁ, Markéta a Petr KOTULAN. *Právní ochrana etnických menšin v ČR: závěrečná zpráva z výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002, Studie, s. 29. ISBN 80-86008-99-1.

v hlavě druhé, jako § 170 Zbavení osobní svobody odst. 2. písm. b), § 171 Omezování osobní svobody odst. 3. písm. b), § 171 Zavlečení odst. 2. písm. b) nebo § 176 Omezování svobody vyznání. Hlava desátá specifikuje trestné činy narušující soužití lidí. § 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci odst. 2., § 355 Hanobení národa nebo § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Trestné činy proti lidskosti jsou uvedeny v hlavě třináct. § 400 Genocidium, § 401 Útok proti lidskosti odst. 1. písm. e), § 402 Apartheid a diskriminace skupiny lidí odst. 1. Tyto zvláště závažné zločiny mají trestní sazbu s horní hranicí minimálně deset let. Lze uložit i výjimečný trest, kdy je potřeba zvážit závažnost spáchaného činu a možnost nápravy pachatele. Mezi další trestné činy proti lidskosti patří poté ještě § 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka, § 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka a § 405 Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia.⁴⁴

Pokud se již někdo stane obětí výše zmíněných činů, další zákon, na který se z hlediska práva můžeme zaměřit je Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Ten vymezuje institut takzvané zvláště zranitelné oběti. Těmi mohou být oběti násilných trestných činů, včetně již zmíněného násilí páchaného z nenávisti, u kterých je zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy. Mohou to být ale i další oběti, a to zejména s ohledem na jejich věk (děti, oběti mladší osmnácti let a osoby vysokého věku), hendikep, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou a mravní vyspělost, vyjadřovací schopnosti, životní situaci, v níž se nachází, nebo mají blízký vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu. Oběti násilných trestných činů z nenávisti budou ve většině případů zvláště zranitelnými oběťmi a mohou tedy kromě práv náležících všem obětem trestných činů uplatňovat i zvláštní práva, která jim zákon připisuje. Těmi jsou právo na bezplatnou odbornou pomoc, právo na zabránění přímého kontaktu s pachatelem, právo na ochranu při výslechu nebo při podání

⁴⁴ Zákon č. 40/2009 Sb.: Zákon trestní zákoník.

vysvětlení a právo na bezplatné zastupování zmocněncem. Nutné je také s těmito oběťmi zacházet citlivě a s respektem k jejich individuálním potřebám.⁴⁵

Trestného činu se může dopustit i úřední osoba, jakou je policista. Uvedeno je to v hlavě páté, díl dva, § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby. Úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch. Odst. 2. písm. b) říká, že spáchá-li takový čin z důvodů, který byly uvedeny výše, hrozí mu odnětí svobody na tři léta až deset let. Jde tedy opět o zvlášť závažný zločin.⁴⁶

Vyjasňováním trestných činů se zabývá policie, a to ještě před soudci, kteří rozhodují o použití prostředků k potrestání pachatelů, o kterých jsem se již zmiňoval. Policie se jako jeden z orgánů činných v trestním řízení zabývá objasňováním a prověřováním skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a vede vyšetřování. Po podání obžaloby policejní orgán může opatřovat důkazy na žádost státního zástupce nebo soudu. Také se samozřejmě snaží trestné činnosti předcházet. Z mého pohledu policie trestné činy odhaluje kvalitně a na vysoké úrovni úspěšnosti. Vhodné by však bylo, aby se zaměřovala i na aktivity směřující k odhalování latentní kriminality.

Dle policejních statistik dojde každý rok v České republice až ke třem stovkám trestných činů spáchaných z nenávisti. Skutečný počet však může být až desetinásobně vyšší vzhledem k neoznamování takových činů.⁴⁷

2.6 Přestupkové právo

Jak stanoví zákon 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, přestupek je společensky škodlivý protiprávní čin, ale zároveň se nejedná o trestný čin. Musí být také za přestupek výslovně uveden v zákoně a vykazovat znaky,

⁴⁵ Policie České republiky: Zvlášť zranitelné oběti [online]. [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zvlast-zranitelne-obeti.aspx>

⁴⁶ Zákon č. 40/2009 Sb.: Zákon trestní zákoník, § 329.

⁴⁷ KALIBOVÁ, Klára. *Násilí z nenávisti* [online]. In: . 23.10.2013 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/17887/NASILI-Z-NENAVISTI.html>

které jsou zákonem stanoveny.⁴⁸ Na toto ustanovení navazuje zákon 251/2016 Sb. o některých přestupcích, kde se dozvíme o konkrétním výčtu přestupků, kterých se lze dopustit ve vztahu k národnostním menšinám.

§ 7 Přestupky proti občanskému soužití odst. 3. *„Fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že:*

- a) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin, nebo*
- b) způsobí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, věk, zdravotní postižení, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho rodinný stav.“*⁴⁹

V odst. 4 poté stanovuje sankce a to, že: za přestupek lze uložit pokutu do 20000 Kč, nebo v odst. 5. Je-li přestupek spáchan opakovaně po nabytí právní moci rozhodnutí o přestupku podle stejného odstavce, uloží se pokuta do 30000 Kč, nebo odst. 6. Dopustí-li se přestupku podle odstavce 3 fyzická osoba, lze jí uložit omezující opatření.⁵⁰

Podle zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich může orgán Policie České republiky uložit pokutu příkazem na místě za přestupek proti pořádku ve státní správě, spáchaný porušením povinnosti stanovené v nařízení obce nebo kraje, za přestupek proti pořádku v územní samosprávě, za přestupek proti veřejnému pořádku, přestupek proti občanskému soužití a přestupek proti majetku. Pokud není věcně příslušný k řešení přestupku, zajistí nezbytná opatření

⁴⁸ Zákon č. 250/2016 Sb.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁴⁹ Zákon č. 251/2016: Zákon o některých přestupcích, § 7

⁵⁰ Tamtéž

pro zjištění osoby podezřelé ze spáchání přestupku a zajištění důkazů pro pozdější dokazování a předá věc příslušnému orgánu.⁵¹

Pokud osoba podezřelá z přestupku nesouhlasí s projednáním přestupku na místě, zahájí se přestupkové řízení, které projedná obecní úřad příslušné obce s rozšířenou působností, kde byl přestupek spáchán. V některých případech může věc projednat i přestupková komise, kterou zřizuje starosta. Přestupkové řízení je zpravidla řešeno písemnou formou, rozhodnutí je příkaz, proti kterému je možné podat odpor.⁵²

⁵¹ Zákon č. 250/2016: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 91.

⁵² Zákon č. 250/2016: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 60-62.

3. Právní úprava podle mezinárodních smluv

Mezinárodní smlouvy ratifikované Českou republikou jsou u nás právně závazné. Přesněji čl.10 Ústavy říká, že „pokud zákon stanoví něco jiného než mezinárodní smlouva, využije se mezinárodní smlouva.“⁵³

3.1 Listina základních práv Evropské unie

V preambuli je uvedeno, že evropské národy, které jsou čím dál tím více pevněji spjaté, projevují vůli uzavírat svazky založené na společných hodnotách, kterými jsou například lidská důstojnost, svoboda, rovnost a solidarita. Unie poté přispívá k zachování a rozvíjení těchto hodnot a respektuje odlišnost a tradice jednotlivých členských států a jejich národních identit. Podporuje také oblast volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu. Význam této charty je v tom, že poprvé byla do jednoho textu shrnuta veškerá osobní, občanská, politická, ekonomická a sociální práva a svobody. Ustanovení charty jsou určena pro instituce a orgány Evropské unie a na její členské státy pouze tehdy, pokud dochází k aplikování Unijního práva.⁵⁴

3.2 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod zaručuje všem základní lidská práva, mezi která patří například právo na život, právo na svobodu, a osobní bezpečnost a svobodu projevu. Také ale práva, která zakazují mučení, otroctví, nucené práce a také diskriminaci. V oblasti menšin se úmluva věnuje právům jako jednat v úředním styku ve svém jazyce, nebo využití práva na tlumočníka. Úmluva vstoupila v platnost ratifikací deseti států v roce 1953, v České republice byla přijata v roce 1992. Mezinárodní kontrolu dodržování práv

⁵³ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.: Ústava České republiky, Čl.10.

⁵⁴ *Listina základní práv Evropské unie*. Nice, 2012.

obsažených v této úmluvě zajišťuje Evropský soud pro lidská práva ve francouzském Štrasburku.⁵⁵

3.3 Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace

Úmluva je mezinárodní smlouvou, zajišťující lidská práva, která v první řadě zavazuje státy na mezinárodní úrovni k tomu, aby v ní obsažená práva byla zabezpečena vnitrostátními zákony každého státu a případně i dalšími prostředky. V článku jedna definuje pojem rasové diskriminace. Dále uvádí, že smluvní státy rasovou diskriminaci odsuzují, zavazuje je k přijetí takových opatření, která ji budou potlačovat a budou prosazovat rovnost před zákonem pro každého. Pozitivní diskriminace je zde tolerována. Zástupci Československé socialistické republiky ji podepsali v roce 1966 a byla publikována jako vyhláška 95/1974 Sb. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace.⁵⁶

Otázkou rasové diskriminace na úrovni mezinárodního práva se zabýval štrasburský soud pro lidská práva v případě policejní razie ve Slovenské Moldavě nad Bodvou. V roce 2013 více jak šedesát policistů provedlo razii v romské osadě, kde vážně zranili na třicet osob, včetně žen a dětí. Některé muže odvedli na policejní stanici, kde je zbili a hrozili jim fyzickým a psychickým nátlakem. Policejní prezident nakonec uvedl, že operace byla úspěšná a povedlo se zamezit zvyšující se kriminalitě. Pět let poté bylo šest lidí obviněno za údajnou nepravdivou výpověď vůči policistům, kteří je údajně zbili. V trestním procesu docházelo navíc k nesrovnalostem při poskytování tlumočení nebo překladu dokumentů pro obviněné. V roce 2020 Evropský soud rozhodl, že došlo k porušení Úmluvy a přiznal každému z čtrnácti poškozených dvacet tisíc eur jako finanční náhradu

⁵⁵ JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a Tomáš HIRT. *Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR*. Praha: Člověk v tísni – společnost při ČT, 2005, s. 12-13. ISBN 80-903510-1-8.

⁵⁶ *Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace*. New York, 1965.

nemajetkové újmy. V následujícím roce se i vláda Slovenské republiky za tento zásah omluvila.⁵⁷

Ohledně výše zmíněného jsem toho názoru, že je účinné mít k dispozici nadnárodní orgán, ke kterému se lze odvolat v případě pochybností v případech porušování lidských práv ze strany státu. Ne vždy jsou totiž státní orgány, jejich postupy a vedení vyšetřování legitimní.

3.4 Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin garantuje národnostním menšinám určitá práva. Je tak v této oblasti jedním z nejzásadnějších dokumentů. Tato úmluva stanoví, že ochrana národnostních menšin a práv a svobod takových menšin tvoří nedílnou část mezinárodní ochrany lidských práv, a jako taková spadá do rámce mezinárodní spolupráce. Dále stanovuje, že každý příslušník takové menšiny má práva na projev své vlastní vůle, zda chce nebo nechce být za příslušníka menšiny považován a nesmí z této volby vzejít žádná nevýhoda. Státy, které se zavázaly se touto úmluvou řídit, se také zavazují podporovat podmínky, které jsou nezbytné k ochraně a rozvíjení kultury, tradic a jazyka daných menšin a chránit osoby, které mohou být diskriminovány, nebo které čelí nepřátelskému chování kvůli své etnicitě, kulturní, jazykové nebo náboženské identitě. Další podporovanou oblastí mají být práva na svobodu slova a vyznání, práva na shromáždění a sdružování, ale také umožnění využití menšinových jazyků v soukromí, ale i na veřejnosti při styku s úřady a také zajišťování podmínek pro výuku takových jazyků a vzdělávání se v nich.⁵⁸

Z uvedeného článku vyplývá, že je důležité, aby státy rozvíjely oblasti života potřebné pro začleňování národnostních menšin, však nespecifikuje jaké.

⁵⁷ PÍŠOVÁ, Michaela. Moldova – from police raid to ECHR ruling. In: *Minority policy in Slovakia poměru* [online]. 2020 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://mensionapolitika.eu/en/moldava-from-police-raid-to-echr-ruling/>

⁵⁸ JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a Tomáš HIRT. *Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR*. Praha: Člověk v tísní – společnost při ČT, 2005, s. 13-14. ISBN 80-903510-1-8.

V rámci přistoupení k úmluvě se Česká republika zavázala odevzdávat periodickou zprávu o plnění závazků daných touto úmluvou. Tento monitorovací cyklus je vydáván každých pět let, naposledy byl vydán v roce 2019, kdy šlo o pátý v řadě. Z hlediska práce je zde především uvedeno působení Ministerstva vnitra a Policie České republiky. Z jejího pohledu jsou zdůrazňována témata jako monitorování trestné činnosti z nenávisti, nutnost ochrany obětí těchto činů, odstraňování nenávistných obsahů na sociálních sítích, ale také školení a tréninky policistů a tvorba nových metodických materiálů.⁵⁹

⁵⁹ *Pátá periodická zpráva o plnění zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin podle článku 25 odstavce 2 této Úmluvy.* Česká republika, 2019.

4. Policie České republiky a národnostní menšiny

Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, který slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, předchází trestné činnosti, plní úkoly jako orgán činný v trestním řízení a řídí se platnými právními předpisy. Policie vznikla 15. července roku 1991 a má celostátní působnost. Je podřízena Ministerstvu vnitra České republiky, které vytváří podmínky pro plnění jejich úkolů. Člení se na policejní prezidium České republiky, útvary policie s celostátní působností a poté útvary s územně vymezenou působností, kterými jsou krajská ředitelství policie. V rámci těchto krajských ředitelství jsou zřízené územní odbory, pod které spadají například místní a obvodní oddělení.⁶⁰

4.1 Nábor příslušníků národnostních menšin

Cílem zvýšení počtu příslušníků národnostních menšin u policie je dojít k vzájemnému porozumění a zvyšovat schopnosti aplikování práv mezi skupinami národnostních menšin prostřednictvím policistů ve služebním poměru, kteří se k národnostní menšině hlásí. Vzhledem k jejich dobré znalosti dané kultury, a především chodu komunity, by mělo docházet ke zvyšování důvěry v policii. V lokalitách s větším počtem příslušníků národnostních menšin a v sociálně vyloučených lokalitách může docházet k preventivním občůzkám s cílem zlepšit pocit bezpečí. Dle Rady Evropy je přímo žádoucí, aby náborová politika byla zaměřena na muže a ženy ze všech společenských vrstev, včetně národnostních menšin. Zaměstnanci policie by totiž měli odrážet společnost, které slouží.⁶¹

Ministerstvo vnitra a Ministerstvo školství v této souvislosti napomáhá Vyšší policejní škole a střední policejní škole v Holešově při realizování projektů zaměřených na vzdělávání žáků z řad národnostních menšin, u kterých je

⁶⁰ ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021, s. 24-25. ISBN 978-80-908139-0-8.

⁶¹ MURDOCH, Jim a Ralph ROCHE. *THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS AND POLICING: A handbook for police officers and other law enforcement officials* [online]. In: . Council of Europe, 2013, s. 148-149. [cit. 2023-02-24]. ISBN 188113GBR. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_European_Convention_Police_ENG.pdf

opět cílem zaměstnat příslušníky menšin u policie a také především zlepšit příležitosti těchto žáků, důležitá je i prevence rasismu a xenofobie a podpora integrace národnostních menšin do většinového proudu. Žáci na této škole mohou studovat čtyřletý studijní obor bezpečnostně právní studia, v nichž se absolvent má vyznačovat kompetencemi jako orientací v systému veřejné správy a v systému bezpečnostních složek, orientací v organizaci integrovaného záchranného systému, dovednostmi v základech práva a dalších oblastech, a proto má predispozice pro práci u policie nebo jiných bezpečnostních sborech a veřejné správě.⁶² V rámci projektů, které probíhaly od školního roku 2008/2009 až do roku 2022, se vzdělávalo na střední škole sto dvacet žáků a sto deset jich vzdělávání úspěšně zakončilo maturitní zkouškou. Někteří z nich pokračovali ve vzdělávání na Policejní akademii České republiky v Praze.⁶³

S náborovými kampaněmi se můžeme setkat i přímo u policie, která se často propaguje reklamou na billboardech, polepených tramvajích a obsahem na sociálních sítích a na televizních obrazovkách. Také často navštěvují různé střední školy, kde pořádají workshopy. V poslední době se zdá, že cílí spíše na všechny obyvatele, nejen na národnostní menšiny.

Efektivnost kampaní, jak ze střední policejní školy, tak přímo těch policejních, můžeme posoudit ze dvou pohledů. Jedním z nich je dle mého názoru ten, že je velmi dobře zvyšované povědomí o bezpečnostních složkách na středních školách a u mladých lidí všeobecně, především studium na vyšší policejní škole a střední policejní škole v Holešově je kvalitním gestem pro integraci národnostních menšin do bezpečnostních složek. Tím druhým je ten, že policie se již nesnaží ve svých řadách udržet starší a zkušenější policisty, ale snaží se pouze o získání nových a mladých lidí do svých řad, a to je dle mého názoru problém jednak kvůli personální stabilitě policie, u které stále chybí stovky až tisíce policistů, ale

⁶² Ministerstvo vnitra ČR: *Vyhodnocení plnění úkolů vyplývajících ze Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám pro období let 2015–2017, včetně doplňujících aktivit MV a Policie ČR v daném období.*

⁶³ FOITL, Ivan., Re: odpověď na dopis [elektronická pošta]. Message to: Pavel Kurka. [cit 2023-02-23]. Osobní komunikace.

také kvůli tomu, že tito policisté jsou často učitelem nově příchozích, mají mnoho zkušeností a jsou lépe vzdělaní například i v oblasti komunikace s národnostními menšinami. Pokud je tedy daný policista mnohem lépe zkušenostně vybaven, může kvalitněji předcházet konfliktům a nedorozuměním v komunikaci.

Úspěšnost náboru příslušníků národnostních menšin lze jen těžko zhodnotit. Policie totiž na základě zákona o právech příslušníků národnostních menšin § 4 odst. 2 nevede konkrétní počty těchto osob. Může se například orientovat podle probíhajících náborových kampaní, a podle toho, zda osoba uvede, že podala přihlášku na základě těchto kampaní. Myslím si tedy, že je potřeba opět rozpohybovat náborové kampaně cílené přímo na příslušníky národnostních menšin.

4.1.1 Přijímací řízení

Prvním krokem k přijetí je doručení písemné přihlášky o přijetí do služebního poměru na příslušné personální pracoviště nebo vše vyřídit elektronicky na náborových stránkách policie.

Podmínky, které musí uchazeč splnit, lze nalézt na webových stránkách policie, tyto podmínky jsou stejné pro všechny uchazeče. Uchazeč musí mít státní občanství České republiky, musí dosáhnout zletilosti, být plně způsobilý k právním úkonům, musí být bezúhonný, nesmí být členem žádné politické strany ani hnutí, nesmí vykonávat žádnou živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost anebo být členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost. Nutné je také středoškolské vzdělání, fyzická, zdravotní a osobnostní způsobilost pro výkon služby v řadách policie. Ty se prověřují na přijímacích testech.⁶⁴

Prvním přijímacím testem je psychologické vyšetření. To je zaměřeno na zjišťování osobnostních předpokladů, které jsou potřebné pro práci u policie na

⁶⁴ Policie České republiky: *Podmínky přijetí do služebního poměru* [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podminky-prijeti-do-sluzebniho-pomeru.aspx>

základních útvarech. Vyšetření reflektuje příručku Rady Evropy, která říká, že zaměstnanci policie by měli být schopni prokázat vlastní zdravý úsudek, otevřený přístup, vyspělost, spravedlnost, komunikační schopnosti, ale i vůdcovské a řídicí schopnosti.⁶⁵ Pokud se uchazeči nepodaří absolvovat tento test, může jej opakovat nejdříve po uplynutí dvou let, v některých případech lze tento limit snížit na jeden rok. Prověrka tělesné zdatnosti se skládá ze čtyř disciplín a provádí se před hodnotící komisí. Prvním z nich je člunkový běh, který se běhá 4x na 10 metrů, dále pak celo-motorický test po dobu dvou minut, kliky a na závěr běh na tisíc metrů. V každém z testů musí uchazeč nasbírat minimálně 4 body, avšak celkově jich musí mít minimálně 36. Hodnotící tabulky lze nalézt na stránkách policie. Zdravotní způsobilost se prověřuje ve zdravotnických zařízeních Ministerstva vnitra. Jde o vyšetření krve, zraku, dutiny ústní a chrupu, srdce, plic a sluchu.⁶⁶

Posledním bodem, který musí uchazeč splnit je služební slib. Služební slib musí uchazeč potvrdit svým podpisem, pokud tak učiní, považuje se slib za složený. Pokud by ovšem odmítl slib složit, nebo by ho složil s výhradami, jeho služební poměr nevznikne. Jeho znění je: *„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.“*⁶⁷

Pokud uchazeč splnil všechny výše uvedené podmínky, stává se příslušníkem Policie České republiky a může vykonávat svou službu občanům.

⁶⁵ MURDOCH, Jim a Ralph ROCHE. *THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS AND POLICING: A handbook for police officers and other law enforcement officials* [online]. In: . Council of Europe, 2013, s. 148. [cit. 2023-02-24]. ISBN 188113GBR. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_European_Convention_Police_ENG.pdf

⁶⁶ Policie České republiky: *Průběh přijímacího řízení* [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prubeh-prijimaciho-rizeni.aspx>

⁶⁷ Policie České republiky: *Služební slib* [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sluzebni-slib.aspx>

4.2 Vzdělávání a práce policistů

Vzdělávání policistů začíná kvalifikační přípravou. Základem je zde základní odborná a služební příprava, kde absolvent těchto příprav získává kvalifikaci pro výkon činností, které vyplývají z náplně jeho služebního zařazení. Další částí je odborná příprava, kde policista prohlubuje své znalosti. Třetí částí je poté další doplňující příprava, která je zaměřena na zvláštní výkon služby u konkrétních útvarů policie. Toto profesní vzdělávání vychází z pokynu policejního prezidenta č. 316/2017.⁶⁸ Policista poté po třech letech své služby skládá služební zkoušku před komisí, po které se jeho služební poměr na dobu určitou mění na služební poměr na dobu neurčitou.

Po celou dobu trvání služebního poměru má policista možnost zvyšovat svou odbornou kvalifikaci například při studiu vysoké školy na Policejní akademii České republiky v Praze nebo absolvováním různých speciálních kurzů a školení pořádaných policejními středisky, policejními školami a vzdělávacími zařízeními. Výkon tohoto povolání lze totiž chápat jako proces celoživotního vzdělávání. Ministr vnitra na tomto základě zpracoval koncepci celoživotního vzdělávání, kterou předložil vládě. Koncepce má za cíl připravovat policisty a další zaměstnance ministerstva vnitra a policie na potřeby občanské společnosti a na aktuální a dlouhodobá bezpečnostní rizika. Je koncipována otevřeně, poskytuje již výše zmíněnou nástupní základní odbornou přípravu, současně zajišťuje další vzdělávání pro kariérní růst, včetně vzdělávání při změně pracovního zařazení. Systém bude také vždy schopen reagovat na aktuální potřeby bezpečnostní problematiky. Zvláštní část vzdělávání je věnována oblasti dodržování lidských práv, kde je cílem získání vědomostí, ale také výchova k lidským právům, toleranci a kultuře lidských vztahů k předcházení konfliktů, rozšiřování povědomí policistů v oblastech zákona, a s tím spojené zvyšování schopnosti rozpoznat porušování

⁶⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 316/2017 ze dne 29. prosince 2017, o profesním vzdělávání.

lidských práv a zejména kriminalitu s rasistickým či jinak nenávislným podtextem a odstraňování předsudků a xenofobních názorů.⁶⁹

Domnívám se, že možnost celoživotního vzdělávání je pro policisty dobrou příležitostí osobního rozvoje, kdy mohou zdokonalovat své postupy a přístupy. Samozřejmostí je prohlubování znalostí ve stále se měnících právních normách. Bylo by vhodné nastavit motivační složku tak, aby se více policistů zajímalo o sebevzdělávání.

Pro zlepšení podmínek a adaptace, při vzrůstajícím počtu národnostních menšin, policie usiluje o vybavení policistů patřičnými sociálními dovednostmi a vědomostmi tak, aby byli schopni efektivně pracovat s menšinami, včetně cizinců. V rámci této oblasti byl založen odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, ten zodpovídá za shromažďování informací z oblastí policejní práce s menšinami, tyto informace zde prochází analýzou a monitoringem. Ve všech krajích dnes slouží styční důstojníci pro menšiny s jejich pracovními skupinami a byly zavedeny standardy, které umožňují co nejužší spolupráci mezi policií a menšinovými skupinami. V současné době tedy policie disponuje čtrnácti pracovními skupinami, ve kterých pracuje dvě stě padesát dva policistů, zabývajících se menšinami a šedesát specialistů pro práci s romskou menšinou v sociálně vyloučených lokalitách. Odbor je gestorem základního koncepčního materiálu, který se věnuje této problematice, a to je Strategie pro práci PČR ve vztahu k menšinám. Poslední verze byla vydaná do roku 2020 s prodlouženou platností do roku 2021.⁷⁰ Navazujícím dokumentem je, již na začátku práce zmíněná, strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027, kterou schválila vláda České republiky.

⁶⁹ Ministerstvo vnitra ČR Odbor vzdělávání a správy policejního školství a Policie ČR Odbor personální práce a vzdělávání. *Reforma Policie České republiky: Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky*. Č.j. MV- 16511-1/VO-2008. Praha, 2008

⁷⁰ Ministerstvo vnitra ČR: *Práce policie ve vztahu k menšinám* [online]. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prace-police-ve-vztahu-k-mensinam.aspx>

4.2.1 Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2022 až 2027

Hlavním záměrem strategie prevence kriminality v oblasti menšin je neustálé zvyšování důvěry mezi policií a příslušníky národnostních menšin a prohlubování znalostí v této problematice. Je zde kladen důraz především na uplatňování antidiskriminačních postupů, transparentnost, prevenci kriminality v menšinových skupinách, znalost specifik menšin a pravidelnou komunikaci. Naplněním má být respekt, rovný a korektní přístup k menšinovým odlišnostem. Dalším cílem je také integrace a zařazení menšin do služebního poměru. Na strategii navazuje implementační plán, který je zpracován jako výčet projektů, školeních a kurzů, které mají plnit úkoly stanovené strategií. Nalezneme v něm, kdo má daný úkol plnit, kolik osob se má účastnit a kdo ho bude hradit. Pro policii je zde stanoveno deset cílů. V oblasti vzdělání jsou zde například akreditované vzdělávací kurzy pro styčné důstojníky a členy pracovních skupin, kterých se má za rok zúčastnit minimálně dvě stě padesát šest osob, kurzy interkulturních kompetencí pro minimálně čtyřicet pět osob, školení interních lektorů pro minimálně deset osob a instrukčně metodické zaměstnání v rámci pracovních skupin pro národnostní menšiny, ve kterém má být proškoleny sto účastníků ročně.⁷¹

4.2.2 Etický kodex a policejní etika

Subsidiárně je ke strategii potřeba, aby policisté znali a prohlubovali své znalosti z hlediska policejní etiky, jako další pohled na profesní přípravu a celoživotní vzdělávání. Etickému chování se policisté nejčastěji učí od svých kolegů a nadřízených, avšak také by se měli orientovat na základě zákona a etického kodexu Policie ČR.

V zákoně o policii jsou jmenované základní povinnosti, kterými se policista a zaměstnanec policie musí řídit. Jsou povinni dodržovat pravidla zdvořilosti a dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní a s osobami jednat s respektem v souladu se základními společenskými představami o slušném chování, bez

⁷¹ Ministerstvo vnitra ČR: *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027*. Praha, 2022

ohledu na své vlastní osobnostní postoje. Musí také dbát přiměřenosti postupu, aby při něm nevznikla žádná osobě bezdůvodná újma, ale také aby tato újma nevznikla, pokud se rozhodnou úkon neprovést. Pokud policista zasahuje do práv a svobod osoby, má povinnost poučit dotčenou osobu o právních důvodech provedení úkonu a poučit ji o jejich právech a povinnostech.⁷²

Etický kodex stanovuje cíle, hodnoty, závazky a přístupy nejenom pokud je policista ve službě, ale i když je mimo ni. Každý příslušník si zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, pokud jedná na základě zákona a etického kodexu, vzhledem k vůli chránit společnost i s nasazením svého života⁷³

Jsem názoru, že je potřeba, aby tento soubor pravidel chování byl pod kvalitní kontrolou, která bude probíhat neustále. Pokud bude docházet ke sledování a hodnocení, mohou se získané výsledky promítnout například u každého příslušníka v rámci příplatků a odměn, nebo instruktáže k danému problému od svého nadřízeného. Doposud je prováděn nejméně jednou za kalendářní rok, což není zcela dostatečné. Vzdělávací proces poté může vytěžené informace použít ke zkvalitnění výuky, proškolení nových policistů a jejich motivaci k vykonávání práce jako profesionál.

4.3. Etnické profilování

Policisté se v rámci své práce mohou setkat s pojmem policejního profilování, jinak řečeno etnického profilování. V souvislosti s policií využívá obecných vnějších charakteristických znaků a vytváří takový profil osob, který poté policisté využívají při své práci, kdy se rozhodují, koho vyzvat k prokázání totožnosti, u koho provést osobní prohlídku anebo koho zadržet. Ve vztahu k menšinám je takové profilování problematické. Aby bylo oprávněné, musí být etnický prvek pouze jednou ze složek celého profilu. Například popis hledané osoby musí být založen na několika charakteristikách, a těmi jsou především věk, pohlaví,

⁷² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

⁷³ Policie České republiky: Etický kodex Policie České republiky [online]. [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>

postava, oblečení, další zvláštní znamení a případně i etnicita. Pokud jsou dostupné takové informace, policisté se poté vyhnout paušalizování a mohou se soustředit na osoby přesně odpovídající popisu. Někdy však může být rasový prvek legitimním činitelem, který budou policisté posuzovat. Pokud dojde například k trestnému činu, který spáchá organizovaná zločinecká skupina z vietnamského prostředí, lze považovat rasový prvek za relevantní, avšak je potřeba mít k prohlídce opodstatnění, například, že se osoba chová podezřele, má u sebe neobvyklý předmět nebo jinak vyčnívá.⁷⁴ Pokud by však docházelo k profilování jen a pouze na základě etnicity nebo rasy osoby, například jen na základě toho, že podezřelý je Asiat, jednalo by se o diskriminační etnické profilování, které je v rozporu se zákazem diskriminace a zakazuje ji mnoho právně závazných dokumentů.⁷⁵

V České republice při provádění kontrol příslušníky policie upravuje jejich činnost § 63 odst. 2 písm. e) zákona o policii. V něm je uvedeno, že „*policista není oprávněn vyzvat osobu k prokázání totožnosti pouze s paušálním odkazem na probíhající akci pátrání po osobách, aniž k tomu má konkrétní důvod spočívající v tom, že vyzvaná osoba skutečně vzhledem a dalšími znaky odpovídá konkrétnímu popisu osoby, po níž policie pátrá.*“⁷⁶ Musí tedy existovat konkrétní důvod pro provedení kontroly totožnosti každé osoby, právě například určitá podoba osoby s osobou hledanou.⁷⁷ Myslím si, že znění zákona je dostatečné pro

⁷⁴ Pro efektivnější činnost policie: Pochopení a prevence diskriminačního etnického profilování: průvodce [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2011, s. 21. [cit. 2023-01-24]. ISBN 978-92-9192-489-9. DOI: 10.2811/35160.

⁷⁵ SÚVA, Jiří. Etnické profilování v Evropské unii: Výzkum ve službách policejní praxe. In: , Ministerstvo vnitra České republiky. *Časopis Policista* č. 1/2011 [online]. Praha, 2011, s. 1. [cit. 2023-01-24].

⁷⁶ Rozsudek NSS ze dne 27. 8. 2014, čj 2 As 35/2014-109. In: TOMOSZEK, Maxim. Role bezpečnostních složek při ochraně základních práv na příkladu tzv. etnického profilování. In: JIRÁSEK, Jiří. *Bezpečnost jako ústavní hodnota*. Olomoucké právní dny 2016. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2017, s. 160. ISBN 978-80-87382-92-9.

⁷⁷ TOMOSZEK, Maxim. Role bezpečnostních složek při ochraně základních práv na příkladu tzv. etnického profilování. In: JIRÁSEK, Jiří. *Bezpečnost jako ústavní hodnota*. Olomoucké právní dny 2016. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2017, s. 160. ISBN 978-80-87382-92-9.

práci policistů a při dodržení výše uvedených podmínek jde o oprávněné profilování.

Domnívám se také, že nezákonné etnické profilování může přispívat ke zhoršování mezilidských vztahů napříč všemi skupinami ve společnosti a následně vyvolávat nedůvěru vůči policii. Přehlíží se při něm skutečnost, že každá osoba je jedinečnou osobností s vlastní důstojností a že chování některých jednotlivců z určité skupiny nemusí reflektovat chování skupiny jako celku.

V roce 2022 se otázkou rasového profilování a porušování úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace zabýval soud ve Štrasburku. V jednom z případů se věnoval policejní kontrole otce s dcerou, kteří byli oba indického původu s německým občanstvím, Tato kontrola proběhla ve vlaku jedoucím z České republiky do Německa, těsně za překročením státních hranic. Oba byli jedinými cestujícími ve vagónu, kteří měli odlišnou barvu pleti a také jedinými, jejichž doklady byly zkontrolovány. Na tomto základě se tedy rozhodli obrátit se na soud, nejdříve na správní soudy a poté prostřednictvím stížností na příslušné ústavní soudy. Případ nakonec došel až k výše zmiňovanému štrasburskému soudu, který rozhodl, že otec s dcerou byli na základě svých fyzických a etnických vlastností neodůvodněně terčem policejní kontroly.⁷⁸

Dobrým příkladem v rámci prováděných prohlídek a kontrol je dle mého Spojené království. Tamní orgány se rozhodly aplikovat formuláře, takzvané zápisy o kontaktu, které policisté vydávají zastavené osobě vždy, kdy je to možné. V rámci Evropské unie se na podobném principu zakládal projekt v Maďarsku a Španělsku. Formuláře obsahují konkrétní důvody k prohlídce, předměty, které policisté hledají, výsledek a také jméno nebo služební číslo policisty, který prohlídku prováděl. Zaznamenány jsou taktéž informace o jméně, adrese a etnickém původu kontrolované osoby, která však poskytnutí takové informace může odmítnout. Ve Spojeném království lze uvést až 16 etnických kategorií a

⁷⁸ MÖSCHEL, Mathias. *Basu v. Germany and Muhammad v. Spain: Room for improvement in the court's first judgments on racial profiling* [online]. In: . 8. 11. 2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://strasbourgobservers.com/2022/11/08/basu-v-germany-and-muhammad-v-spain-room-for-improvement-in-the-courts-first-judgments-on-racial-profiling/>

obecnou kategorií ostatní. Pokud osoba neuvede žádnou svou identifikaci, může policista zapsat svůj předpoklad. Přínosy těchto formulářů jsou především v efektivnějším vnitřním monitorování a odhalování neopodstatněných kontrol a v dostupnosti statistických údajů, které pomohou veřejnosti jako případný důkazní materiál a donucovací orgány musí dokazovat, zda nešlo z jejich strany o diskriminační jednání.⁷⁹

4.3.1 Výzkum etnického profilování

Výzkum, který se týkal etnického profilování provedla agentura pro základní práva Evropské unie, sídlící ve Vídni. Proběhl ve dvaceti sedmi zemích EU a jeho výzkumný vzorek čítal dvacet tři tisíc pět set respondentů z řad národnostních a etnických menšin a pět tisíc respondentů z deseti zemí EU, kteří žili ve stejných čtvrtích jako dotazovaní příslušníci. Z deseti vybraných zemí byl počet kontrolovaných osob většinové společnosti vůči menšinové vyšší pouze ze dvou z nich, ve dvou z nich byl vyrovnaný. Ve zbytku výrazně zavládly kontroly menšin. Využívání etnického profilování z pohledu diskriminačního jednání bylo příčinou opakovaných, často neopodstatněných kontrol, kdy sám policista nebyl schopný ani ochotný vysvětlit legitimní důvod kontroly a choval se k osobám nevhodně, bez respektu a zdvořilosti. Další průzkum agentury ukázal, že každá druhá oběť v EU, která je příslušníkem etnické nebo národnostní menšiny neoznámila, když byla napadnuta, obtěžována nebo vystavena hrozbě násilí z důvodu nedostatečné důvěry v policii a další státní orgány. Na tomto základě poté policie nemůže efektivně plnit úkoly ve vztahu k dané menšinové společnosti. Agentura v rámci své studie upozorňuje, že je potřeba zavádět opatření k minimalizování diskriminačního etnického profilování. Dosáhnout toho lze tím, že policisté budou dostávat jasné instrukce od svých nadřízených k tomu, u koho a na základě kterých kritérií mohou provádět bezpečnostní prohlídky a které lze považovat za oprávněné. Tím se sníží riziko uplatňování stereotypů a předsudků. Nadřízený by

⁷⁹ *Pro efektivnější činnost policie: Pochopení a prevence diskriminačního etnického profilování: průvodce* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2011 [cit. 2023-01-24]. ISBN 978-92-9192-489-9. DOI: 10.2811/35160

také měl dbát na takové rozmístování hlídek, a to i s ohledem geografický aspekt, aby se například příliš nevyskytovaly a nekladly důraz na lokality, kde se menšiny vyskytují. Samozřejmě je také potřeba dbát na kvalitu již výše zmíněného antidiskriminačního a multikulturního vzdělávání, tedy na kvalitní odbornou přípravu, ale i na profesionální chování a jednání policistů.⁸⁰

⁸⁰ SŮVA, Jiří. Etnické profilování v Evropské unii: Výzkum ve službách policejní praxe. In: , Ministerstvo vnitra České republiky. *Časopis Policista* č. 1/2011 [online]. Praha, 2011, s. 2-3. [cit. 2023-01-24].

Závěr

Na první pohled by se mohlo zdát, že národnostní menšiny jsou v České republice postaveny na úroveň majority. Jejich definování a postavení je upravené všemi různými právními normami a dokumenty, jak na úrovni práva národního, tak mezinárodního, ty jsou z mého pohledu naprosto dostačující, i když by se nemělo zanevřít na neustálou aktualizaci, kvůli stále se vyvíjející společnosti. Dle mého zjištění, i přes kvalitně zpracovanou legislativu ohledně národnostních menšin, zde stále může docházet a dochází k určitému znevýhodňování těchto menšin. Docházet může k diskriminačnímu chování, tak například i k jejich odsouvání na okraj společnosti, a to samozřejmě prohlubuje propast mezi většinovou a menšinovou společností. Příčinu můžeme hledat například v některých státních organizacích, které se nesnaží dostatečně prohloubit znalosti veřejnosti v této problematice. Napomáhat by tomu mohlo například vzdělávání dětí a mládeže, jelikož jde především o pochopení jiných kultur, tradic a zvykových odlišností. Stále se tak můžeme setkávat s různými předsudky, xenofobií a rasismem, čímž je těžší dosáhnout multikulturního prostředí, které je prospěšné v celkovém rozvoji společenství.

Policie České republiky tuto oblast uchopila z mého pohledu lépe než jiné státní instituce. Vzdělávání svých příslušníků a zaměstnanců berou zodpovědně, snaží se pořádat kvalifikační kurzy, kde se policisté učí, jak správně komunikovat a jednat. Možná díky tomu jsem nezaznamenal, že by se například v rámci etnického profilování u nás v České republice dopouštěli nezákonného profilování. I přesto bych doporučil používat podobné formuláře, jako používají ve Spojeném království. Také náborování a přijímání příslušníků národnostních menšin do svých řad ukazuje, že je jejím cílem dosáhnout multikulturní policie. Ministerstvo vnitra jako nadřízený orgán policii vypracovává stěžejní dokumenty, a tím napomáhá k jejímu kvalitnímu chodu.

Pro zlepšení života národnostních a etnických menšin v naší zemi je potřeba usilovat o tvorbu takového prostředí, které nebude nikoho znevýhodňovat a ve kterém se budou i minoritní skupiny cítit bezpečně a komfortně. Zapotřebí je tedy zahájit takovou osvětu, která bude správně zacílena, kvalitně zpracována a která

vysvětlí všem občanům, že vzájemný respekt má smysl. K tomu se lze dopracovat neustálou prací a vzděláváním společnosti v oblasti menšin, tvorbou a aktualizací právních norem, podporou náborových kampaní nejenom k policii, ale i do dalších bezpečnostních složek, ozbrojených sil a dalších oblastí veřejné správy.

Seznam použité literatury

Základní monografie:

- 1) BEDNAŘÍK, Petr, David KOVAŘÍK, Zdenko MARŠÁLEK a Helena NOSKOVÁ. *Menšiny kolem nás*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2020. ISBN 978-80-7285-249-9.
- 2) IVANOVÁ, Kateřina, Lenka ŠPIRUDOVÁ a Jana KUTNOHORSKÁ. *Multikulturní ošetrovatelství I*. Praha: Grada, 2005, Sestra (Grada). ISBN 80-247-1212-1.
- 3) JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a Tomáš HIRT. *Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR*. Praha: Člověk v tísní – společnost při ČT, 2005. ISBN 80-903510-1-8.
- 4) JIRÁSEK, Jiří. *Bezpečnost jako ústavní hodnota*. Olomoucké právní dny 2016. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2017. ISBN 978-80-87382-92-9.
- 5) MOULISOVÁ, Marcela. *Kriminalita etnických menšin a cizinců*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-335-2.
- 6) NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. ISBN 978-80-86506-82-1.
- 7) PETRÁŠ, René, Helena Petrův a Harald Christian SCHEU, ed. *Menšiny a právo v České republice*. Praha: Auditorium, 2009. ISBN 9788087284001.
- 8) ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2.
- 9) ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.
- 10) ŠTĚCHOVÁ, Markéta a Petr KOTULAN. *Právní ochrana etnických menšin v ČR: závěrečná zpráva z výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002, Studie. ISBN 80-86008-99-1.

Zákonné předpisy a interní akty řízení:

- 11) *Compilation of proposals concerning the definition of the term "minority"*. E/CN.4/1987/WG.5/WP.1. Geneva, 1986.
- 12) *Listina základní práv Evropské unie*. Nice, 2012.
- 13) *Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace*. New York, 1965.
- 14) Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.: Ústava České republiky.

- 15) Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.: Listina základních práv a svobod.
- 16) Pokyn policejního prezidenta č. 316/2017 ze dne 29. prosince 2017, o profesním vzdělávání.
- 17) Zákon č. 40/2009 Sb.: Zákon trestní zákoník.
- 18) Zákon č. 198/2009 Sb.: Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).
- 19) Zákon č. 250/2016 Sb.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.
- 20) Zákon č. 251/2016: Zákon o některých přestupcích.
- 21) Zákon č. 273/2001 Sb.: Zákon o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.
- 22) Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Internetové zdroje:

- 23) ČIŽINSKÝ, Pavel. Diskriminace: Manuál pro pracovníky institucí [online]. Praha: Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, 2006 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/376696-Diskriminace-manual-pro-pracovniky-instituci.html>
- 24) DVOŘÁK, Miroslav. *Projekt Antidiskriminační vzdělávání příslušníků Policie ČR* [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prace-policie-ve-vztahu-k-mensinam.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
- 25) FOITL, Ivan., Re: odpověď na dopis [elektronická pošta]. Message to: Pavel Kurka. [cit 2023-02-23]. Osobní komunikace.
- 26) CHMELÍK, Jan. *Organizovaný zločin* [online]. 2008 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://adoc.pub/organizovany-zloin-a-zloinecke-organizace-v-eske-republice-1.html>
- 27) KALIBOVÁ, Klára. *Násilí z nenávisti* [online]. In: . 23.10.2013 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/17887/NASILI-Z-NENAVISTI.html>
- 28) MARTÍNKOVÁ, Šárka et al. *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika : informační příručka Policie ČR* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2011 [cit. 2023-02-23]. ISBN 978-80-7312-063-4. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/105/file/1367397604-metodika-cizinci-web.pdf>
- 29) Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Strategie sociálního začleňování 2021–2030*. Praha, 2018. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/strategie-socialniho-zaclenovani-2021-2030>
- 30) Ministerstvo vnitra ČR Odbor vzdělávání a správy policejního školství a Policie ČR Odbor personální práce a vzdělávání. *Reforma Policie České*

republiky: *Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky*. Č.j. MV- 16511-1/VO-2008. Praha, 2008.

31) Ministerstvo vnitra ČR: *Práce policie ve vztahu k menšinám* [online]. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prace-policie-ve-vztahu-k-mensinam.aspx>

32) Ministerstvo vnitra ČR: *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027*. Praha, 2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2022-az-2027.aspx>

33) Ministerstvo vnitra ČR: *Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám do roku 2020*. Praha, 2018. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-pro-praci-policie-cr-ve-vztahu-k-mensinam-do-roku-2020.aspx>

34) Ministerstvo vnitra ČR: *Vyhodnocení plnění úkolů vyplývajících ze Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám pro období let 2015–2017, včetně doplňujících aktivit MV a Policie ČR v daném období*. Příloha č.1. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-pro-praci-policie-cr-ve-vztahu-k-mensinam-do-roku-2020.aspx>

[35\)](#) Ministerstvo vnitra ČR: *Zpráva o činnosti styčných důstojníků pro menšiny a jejich pracovních skupin za 2. pololetí 2015*. [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prace-policie-ve-vztahu-k-mensinam.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

36) MÖSCHEL, Mathias. *Basu v. Germany and Muhammad v. Spain: Room for improvement in the court's first judgments on racial profiling* [online]. In: . 8. 11. 2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://strasbourgobservers.com/2022/11/08/basu-v-germany-and-muhammad-v-spain-room-for-improvement-in-the-courts-first-judgments-on-racial-profiling/>

37) MURDOCH, Jim a Ralph ROCHE. *THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS AND POLICING: A handbook for police officers and other law enforcement officials* [online]. In: . Council of Europe, 2013. [cit. 2023-02-24]. ISBN 188113GBR. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_European_Convention_Police_ENG.pdf

38) Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování: *Výroční zpráva NCOZ 2021*. Praha, 2022. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-ncoz-2021.aspx>

39) *Pátá periodická zpráva o plnění zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin podle článku 25 odstavce 2 této Úmluvy*. Česká republika, 2019. Dostupné z: <https://rm.coe.int/5th-sr-czech-republic-cz/168096628d>

40) PETRŮ, Simona. *Ochrana národnostních menšin* [online]. Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2019 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2020/01/BGR_HRC_ochrana-menšin.pdf

41) *Průvodce právy příslušníků národnostních menšin v České republice II*. Praha: Úřad vlády České republiky, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny [online]. Praha, 2017 [cit. 2023-01-25]. ISBN 978-80-7440-207-4. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/publikace/pruvodce.pdf>

- 42) Policie České republiky: Etický kodex Policie České republiky [online]. [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>
- 43) Policie České republiky: *Podmínky přijetí do služebního poměru* [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/podminky-prijeti-do-sluzebniho-pomeru.aspx>
- 44) Policie České republiky: *Průběh přijímacího řízení* [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prubeh-prijimaciho-rizeni.aspx>
- 45) Policie České republiky: *Služební slib* [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sluzebni-slib.aspx>
- 46) Policie České republiky: Zvlášť zranitelné oběti [online]. [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zvlast-zranitelne-obeti.aspx>
- 47) *Pro efektivnější činnost policie: Pochopení a prevence diskriminačního etnického profilování: průvodce* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2011. [cit. 2023-01-24]. ISBN 978-92-9192-489-9. DOI: 10.2811/35160.
- 48) SŮVA, Jiří. Etnické profilování v Evropské unii: Výzkum ve službách policejní praxe. In: , Ministerstvo vnitra České republiky. *Časopis Policista č. 1/2011* [online]. Praha, 2011 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/policista-c-1-2011-rocnik-17.aspx>
- 49) VICHLENDÁ, Milan a Ivan KRČEK. *Kriminologie* [online]. Karviná, 2011 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminologie.pdf>
- 50) Vláda České republiky: *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online]. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>
- 51) Vláda České republiky: *Rada vlády pro záležitosti romské menšiny* [online]. [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/zalezitosti-romske-komunity/uvod-5779/>
- 52) Vláda České republiky: *Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2018* [online]. 18. 10. 2019 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/zprava-o-stavu-romske-mensiny-v-ceske-republice-za-rok-2018-177049/>